

Coaching in het voortgezet onderwijs in de praktijk.

Het bedrijfsleven heeft 'coaching' al lang en breed omarmd als een volstrekt vanzelfsprekend fenomeen. Het onderwijs volgt, maar sommige docenten moeten nog wel een beetje wennen. Docentraal sprak met Corrie Aarsbergen (54) en Jeanette van Ginkel (52) van CoachContact. Over de vooroordelen rond coaching op scholen en over de problemen waar veel leraren mee te kampen hebben.

Tekst: Jules Warnies

Hoe is Coachcontact ontstaan?

Jeanette van Ginkel: 'We werken allebei op dezelfde school, ik als docent Frans, Corrie geeft Aardrijkskunde. Vijf jaar geleden zijn we begonnen met coaching, nadat we een post Hbo-opleiding hadden gevolgd. We zijn ons eerst gaan richten op de begeleiding van starters. Dat ging erg goed. Vervolgens zijn we ons ook met andere zaken gaan bezighouden, zoals het aanbrengen van variatie in werkvormen in het Studiehuis. Corrie Aarsbergen: 'Onze schoolleiding heeft ons enorm gestimuleerd om ons werk als coach verder uit te breiden, maar na verloop van tijd loop je toch tegen de grenzen van je eigen werkomgeving aan. Dan ga je je blik vanzelf naar buiten richten. Zodoende hebben we anderhalf jaar geleden Coachcontact opgericht.'

Van Ginkel: 'Ondertussen hebben we ook nog andere opleidingen gevolgd. Ik heb me vooral geconcentreerd op Transactionele Analyse. Kort gezegd bestudeer je daarbij de manieren waarop communicatie verloopt. Corrie heeft een opleiding tot mediator gedaan. Beide onderwerpen zijn heel praktijkgericht en vormen de ruggengraat van ons werk als coach.'

Leraren zijn vaak niet de ideale cursisten. Ondervinden jullie veel weerstand?

Van Ginkel: 'Je bedoelt: "die mevrouw hield het zeker niet meer vol voor de klas en komt mij nu eventjes vertellen hoe ik mijn werk moet doen"? Dat valt erg mee. We komen deze houding wel eens tegen bij oudgedienden. Ze geven al heel lang les en hebben 'alles al een keer gezien'. Soms mopperen ze als je ze iets laat doen dat afwijkt van de manier waarmee ze zich al een carrière lang staande houden. Een groot aantal

van hen draait overigens vanzelf bij. Maar je houdt altijd een procent of tien weigeraars over. Dat moet je maar accepteren.'

Aarsbergen: 'Bij jongeren merk je dat trouwens helemaal niet. Waarschijnlijk doordat coaching en intervisie vaste onderdelen van hun opleiding zijn. Maar helaas ook doordat ze tijdens diezelfde opleiding waarschijnlijk niet genoeg hebben geleerd op pedagogisch en didactisch gebied. Je ziet dat ze naar kennis en tips snakken. Dat werkt natuurlijk prettig, maar het is ook een zorgelijke ontwikkeling.' Van Ginkel: 'Vergeet ook niet dat leraren het enorm druk hebben. En dan moeten ze óók nog naar zo'n studiemiddag. Om het gevoel van overbelasting weg te nemen, moet je echt iets te bieden hebben.'

Klinkt redelijk. Vanwaar dan toch dat cynisme bij sommige docenten, en hoe voorkom je dat?

Aarsbergen: 'Er zijn scholen die geen coach inhuren, maar begeleiding overlaten aan een oudere docent die wat minder lesuren wil geven. Zo iemand is natuurlijk wel ervaren, maar niet als coach. Dat is toch een vak apart. Je moet echt iemand hebben die goed is gekwalificeerd én die goed ligt binnen de school. Een schoolleiding die niet in coaching investeert, maar een praktische en relatief goedkope oplossing denkt te vinden, komt vaak bedrogen uit.' Van Ginkel: 'Daarnaast is het erg belangrijk dat je zelf ook blijft lesgeven. Dan begrijp je uit eigen ervaring waar mensen tegenaan kunnen lopen. Bovendien ontkracht je bij voorbaat het argument dat je bent gaan coachen omdat je zelf niet meer voor de klas wilde staan. Word je als externe coach door een school ingehuurd, dan is de beginsituatie cruciaal. Verzet en

argwaan ontstaan vooral als je docenten van bovenaf iets oplegt. Als ze vinden dat de directie ze naar een cursus stuurt waar ze zelf niet om hebben gevraagd. In die gevallen gaat de 'boodschapper' een zware tijd tegemoet. Succes bereik je pas als er vooraf contact is met de personen die je gaat coachen. Daarom praten we eerst uitgebreid met docenten over wat ze willen bereiken. Vervolgens kunnen ze aangeven wat het onderwerp van de bijeenkomst zal zijn. Daarna ga je pas van start, op basis van vertrouwen. Elke schijn dat je het vuile werk van de schoolleiding komt opknappen, wordt zo vermeden.'

Welke moeilijkheden ondervinden leraren in algemene zin?

Van Ginkel: 'Jonge docenten hebben vaak ordeproblemen en lopen tegen een praktisch kennistekort aan. Ze vinden het moeilijk om de verschillende rollen van een docent te spelen en af te wisselen. Ze willen vooral aardig gevonden worden. We leren ze dat ze niet de vriend van leerlingen zijn.' Aarsbergen: 'Soms worstelen ze ook met meer visionaire vragen. Ik kan me een docente van 23 herinneren, die wilde graag weten hoe je niet moest verzuren en een burn-out kon voorkomen.' Van Ginkel: 'Dan heb je het natuurlijk meteen over de problematiek van oudere docenten, zoals gebrek aan waardering. Maatschappelijk gezien, maar ook door hun eigen schoolleiding en de leerlingen. Zij zullen die waardering niet krijgen door naar externe factoren te wijzen. Dat de jeugd verloedert en niets meer weet bijvoorbeeld, of dat de directie 'maar wat doet'. Ze moeten zélf actie ondernemen. Dat is de enige oplossing om verder te komen.'

Aarsbergen: 'Sommige oudere docenten brengen het ook niet meer op om interesse te tonen voor wat leerlingen bezighoudt. Tegelijkertijd merken ze dat dingen die vroeger vanzelf gingen, zoals orde houden, ineens veel meer energie kosten. Maar het verband tussen beide ontwikkelingen ontgaat ze. Een ander groot probleem is dat ze vakinhoudelijk hun ei niet meer kwijt kunnen. Dat los je niet zomaar op. Maar er vertrouwelijk met collega's over praten, is al een belangrijke eerste stap. Dergelijke gesprekken zijn dan ook vaak een

onderdeel van onze trainingen.' Van Ginkel: 'Met de dertigers en veertigers gaat het eigenlijk heel goed. Zij zijn nog vol energie en hebben inmiddels een stevige praktijkervaring opgebouwd. Alleen het beperkte carrièreperspectief kan frustreren. Sommigen voelen zich gevangen en durven vanwege maatschappelijke omstandigheden, zoals een hypotheek of gezin, geen switch meer te maken. Het idee docent te moeten blijven, benauwt ze. Preventie zou hier uitkomst kunnen bieden. Om te voorkomen dat deze groep vroegtijdig raakt uitgeblust en onherroepelijk tegen dezelfde problemen aanloopt als de oudere generatie.'

Coaching wordt nog wel eens geassocieerd met 'soft gedoe'. Zijn jullie soft?

Aarsbergen: 'Als coach werk je vaak met emoties en docenten zijn doorgaans rationele types. Ze kunnen denken en formuleren als de beste. Ze zijn gewend uit te leggen hoe het zit, vaak in de beslotenheid van hun eigen lokaal. Maar dan blijkt het toch ineens erg lastig om met collega's samen te werken; écht naar elkaar te luisteren, elkaar te moeten corrigeren en lang vermeden confrontaties aan te gaan. Dat merken we bij onze trainingen die we in sectieverband geven. Ik herinner me nog de intense en schuldbewuste stilte nadat iemand eindelijk durfde te zeggen hoeveel moeite zij al jarenlang met iets had. Als de maskers zijn afgevallen, en er valt helemaal niets meer te beredeneren of recht te praten, dan houd je alleen nog gevoelens over.'

Van Ginkel: 'Jongeren uiten die trouwens veel sneller. Voor ouderen is dat minder vanzelfsprekend. En inderdaad, bij coaching komen emoties kijken. Als het 'soft' is om iemand deze te laten durven tonen, ja dan zijn we soft. Maar zolang ik zie hoe bevrijd docenten zich kunnen voelen als ze hun rationele façade niet langer hoeven op te houden, dan ben ik dat maar al te graag!'

Uit: Docentraal, november 2007